

16 feb 2012

HORDALAND STATSADVOKATEMBETER

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:201012809

Vår ref.: 201200452 ESN/etj

15. februar 2012

HØRING – ENDRINGER I GJENNOMFØRINGSLOVEN MV.

Det vises til departementets høringsbrev av 17. november 2011 vedlagt høringsnotat av sd. Det er i høringsnotatet tatt opp 3 spørsmål: Kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn som pårørende av domfelte/innsatte, utvidelse av målgruppen for straffegjennomføring med elektronisk kontroll og innskrenking av målgruppen for narkotikaprogram med domstolskontroll.

Om kriminalomsorgens ansvar for å ivareta barn som pårørende av innsatte.

Det foreslås lovfestet et ansvar for kriminalomsorgen til å ivareta barn av domfelte/innsatte. Det er ikke grunn til å betvile den bakenforliggende forskning mht. at barn av dømte har vanskeligere sosiale kår, er mer utsatt for mobbing og vokser opp i hjem med en dårligere økonomi. En stiller dog spørsmål ved om det er påvist årsakssammenheng mellom fengselsdommen eller dommene og de nevnte forhold. Det ses ikke problematisert om det kan være slik at andre forhold i barnets omgivelser eller liv virker inn også når den nevnte forelder ikke er i fengsel og bevirker at vanskelighetene blir slik som de blir for barn av domfelte. De vil da i tilfelle ikke være selve soningen som forårsaker barnets problemer, men andre forhold i dets tilværelse.

Om FN's barnekonvensjon inkorporeres i lovgivningen slik som foreslått, ser en en nærliggende mulighet for at dette utløser rettigheter til gode for den domfelte mer enn de barn som lovendringen er ment å verne. En ser ikke i høringsnotatet underbygget at de foreslåtte tiltak vil bidra til å lette forholdene for barna, men en ser at det vil gi enklere soningsforhold for den domfelte. Rettigheter knyttet til besøk og rettigheter knyttet til enerom, besøksrom, hyppigere permisjoner, tiltaks- og velferdsordninger i denne forbindelse, er alt insitamenter for en domfelt til å kreve hyppigere samvær og besøk. Hvorvidt dette er i barnets interesse, vil en anta det er stor individuell forskjell på.

En registrerer at verken Sverige eller Danmark har lovfestet det særlige ansvar for domfeltes barn i regelverket for kriminalomsorgen som nå foreslås i Norge. En vil mene at ressurser og ekspertise for å ivareta barn i krise – som det uvegerlig vil være når en forelder blir satt i fengsel – bør formidles til barnevern og helseetat. Infrastruktur i fengslene for å legge til rette for besøk synes allerede i ferd med å etableres jf. notatets pkt. 2.3.2. Kriminalomsorgen bør ha fokus rettet mot de domfelte.

Andre og mer enhetlig dedikerte organer og etater bør ta seg av barna. En ”kollisjon” eller kø av aktører og etater rundt barnet kan umulig være sunt selv om alle vil barnet vel. Ved eksplisitt å fremheve at barna skal vektlegges ved vedtak og avgjørelser slik utkast til § 3 litra e foreslår, risikerer en konflikt mellom ulike hensyn ifb. med soning og varetektsfengsling. Avhengig av sikkerhetsvurderinger og sakens alvor, vil en da kunne komme i situasjoner der dette hensyn ikke kan vektlegges selv om det er lovfestet. Det synes da ikke fornuftig å lovfeste dette.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

Mht. forslaget om å utvide omfanget av personer som skal kunne sone med elektronisk kontroll, vil en gå imot at personer som ikke kvalifiserer for prøveløslatelse, skal få sone siste del av dommen på denne måten. Vedkommende vil, om han blir værende i fengsel, ikke bli løslatt etter 2/3 tid av soningen. Ved eventuell elektronisk soning som foreslått, vil han kunne løslates tidligere enn 2/3 tid av soning. I iver etter å frigjøre fengselsplasser for andre, slippes dermed personer som skulle blitt i fengsel, løs. Dette representerer en uthuling av prinsippene i straffegjennomføringsloven § 42 fjerde ledd. Personer med grunn til å anta gjentakelsesfare for og/eller med dårlig oppførsel under soning, skal ikke prøveløslates. Dette fordi en legger til grunn at deres adferd ikke er korrigert og at det er fare for at de vil begå nye straffbare forhold om de løslates. Det er videre et element i den disiplin som forventes ved en soningsanstalt at en risikerer noe om en ikke iakttar sin oppførsel under soning. Risikoen blir vesentlig mindre om en like fullt får elektronisk soning. En vil mene at dette er et meget dårlig signal ovenfor så vel allmenheten som den enkelte lovbrøyer.

Målgruppe for narkotikaprogram med domstolskontroll.

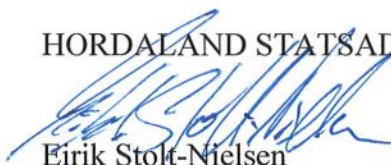
En oppfatter den foreslåtte lovendring i straffeloven § 53 nr. 6 som et forsøk på å redusere målgruppen. Begrunnelsen synes å være at en får inn domfelte i alvorlige narkotikasaker som dømmes til narkotikaprogram med domstolskontroll til tross for at de har med seg slike økonomiske, sosiale eller psykiske problemer at gjennomføringen blir vanskelig og av og til umulig. Dette siste synes primært å være spørsmål som bør avdekkes under personundersøkelsen som er obligatorisk etter forskriften. Har vedkommende slike personlige problemer at gjennomføringen synes uoverstigelig, er han ikke egnet.

Statsadvokatene i Hordaland har erfaring for at rusmiddelavhengige som begår narkotikakriminalitet, herunder salg av større mengder narkotika, under varetektstiden – som av og til kan bli lang – foretar slike grunnleggende endringer i sin tenkning og tilværelse at skjønt handlingene de har begått er alvorlige, fremstår narkotikaprogrammet med domstolskontroll fornuftig. Dette gjelder særlig for yngre lovovertredere som tar opp igjen skolegang i fengselet. Basert på erfaring vil en derfor advare mot å avgrense mot disse.

En rusmiddelavhengig vil i sin tilværelse kunne forventes å begå de fleste typer vinningskriminalitet og narkotikarelatert kriminalitet. En kan således vanskelig se at den foreslåtte formulering vil være spesielt hensiktsmessig for avgrensning. En vil under enhver omstendighet stå ovenfor dommerens vurdering av når det å idømme narkotikaprogram med domstolskontroll vil stride mot straffens formål jf. Ot.prp. 81 (2004-2005) s. 20. Det vises til førstevoterendes utlegning av dette i Rt. 2008 s. 1928 slik det er gjengitt i høringsnotatet. Om domstolen fortsetter kontroll mot saker som virker støtende i forhold til straffens formål og personundersøkerne gjør en grundig undersøkelse av de tiltalte, bør dagens regelverk være tilstrekkelig.

Det vises for øvrig til vedlagte brev av 13. dm. fra Hordaland politidistrikt. Som det fremgår er politidistriktet skeptisk til narkotikaprogram med domstolskontroll for narkotikaselgere og det må presiseres at statsadvokatene i Hordaland ikke mener denne form for straff vil være vanlig i forhold til selgere av større kvanta. En tiltrer imidlertid politiets tvil til at den foreslåtte endring vil være nok til å oppnå endring av praksis. I noen tilfeller vil det være riktig at rehabilitering i forlengelsen av en soning for alvorlig narkotikakriminalitet kan skje ved at en del av straffen gjøres betinget med narkotikaprogram med domstolskontroll og utvidet prøvetid. Vanskeligheten ligger mer i å avdekke den domfeltes ev. manglende egnethet enn i å avgrense mot bestemte typer saker. Det siste mener en kan overlates til domstolen.

HORDALAND STATSADVOKATEMBETER,

Eirik Stolt-Nielsen